

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Ooipoort 18-18a

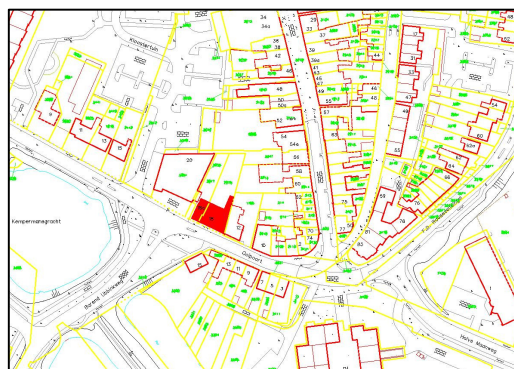
Monumentnummer : GM024

Straat : Ooipoort
Huisnummer : 18
Toevoeging : 18a
Postcode : 6981 DZ

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 2976-2977

Naam object : ---
Bouwjaar : 19^e eeuw
Architect : nb
Bouwstijl : eclecticisme
Oorspronkelijke functie : woonhuis
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 21-09-2012
Datum aanwijzing : 21-05-2013

Situering

Pand gelegen aan de straat Ooipoort aan de zuidzijde van de historische binnenstad van Doesburg. Het pand wordt van de straat gescheiden door een trottoir.

Hoofdopzet

Half vrijstaand, éénlaags pand met omlopend schilddak op een bijna vierkante plattegrond. Het pand is gesplitst in twee woningen en heeft een kelder onder het

rechter deel (Ooipoort 18). Tegen de rechterzijde van het huis staat een historische éénlaags schuur (Ooipoort bij 18).

Historie

De straat Ooipoort volgt het tracé van de middeleeuwse stadsomwalling, die ondanks latere aanpassingen in de Tachtigjarige Oorlog niet meer voldeed en na 1606 in opdracht van prins Maurits werd vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd.

Rond het midden van de 18e eeuw waren in het zuidwestelijk deel van de middeleeuwse stad diverse tuinen te vinden waaronder ook langs het tracé van de straat Ooipoort. Na afwaardering van Doesburg tot vesting 2e klasse in 1854 verrezen geleidelijk huizen op de wallen waaronder aan de Ooipoort.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het huis Ooipoort 18-18a is eind 19e eeuw tot stand gekomen en in 1957 gesplitst in de nummers 18 aan de rechterzijde en nummer 18a aan de linkerzijde, waarbij de entree in de zijgevel en de indeling van de achtergevel van 18a geheel nieuw tot stand kwam.

Rond 1980 is de ruimte aan de achterzijde van nummer 18a verbouwd tot keuken. De bestaande venster- en deuropeningen in de achtergevel zijn daarbij gerespecteerd. In de rechterhelft is in dezelfde periode aan de tuinzijde een woonkeuken gerealiseerd en de indeling van de achtergevel gewijzigd.

Exterieur

Het huis heeft een gemetselde, bakstenen voorgevel op een donkergrijs geschilderde, gepleisterde plint. Het metselwerk is uitgevoerd als kruisverband en voorzien van een snijvoeg in de voorgevel en een daggestreep in de zij- en achtergevels.

De voorgevel is symmetrisch van opbouw en heeft centraal een risalerende Vlaamse gevel met daarin verdiept de hoofdtoegang tot het pand. Voor de fraaie deur met geboste panelen en bovenlicht zijn vier hardstenen treden met bordes aangebracht. Op de verdieping is de risaliet voorzien van een balkon met smeedijzeren hekwerk op rijk versierde consoles met voluten. Dubbele deuren met (niet oorspronkelijke) luiken geven toegang tot het balkon. De gevelopening is gemarkeerd met een geprofileerde, gestuukte architraaflijst. Het dakhuis van de risaliet wordt aan de bovenzijde afgesloten met een zadeldakje en een geprofileerde dakrand op klossen. De risaliet wordt links en rechts geflankeerd door twee vlakke geveldelen met daarin vensters met luiken. Zowel links als rechts zijn de vensters als schuifvenster met wisseldorpel en vierruits onderramen (oorspronkelijk T-ramen) uitgevoerd. Onder de twee rechter vensters zijn kelderlichten in de plint opgenomen, links is sprake van blindnissen. De gevel is op de hoeken voorzien van gestucte hoekpilasters en aan de bovenzijde afgesloten met een hoofdgestel, dat bestaat uit een houten architraaflijst, fries en kroonlijst waarin de goot is opgenomen. Fries en architraaflijst zijn ter plaatse van de pilasters omgecornist. Aan de linkerzijde staat het huis vrij en zijn aan weerszijden van de entreepartij kleine, met een segmentboog ontlaste vensters toegepast. De zijgevel wordt aan de

bovenzijde afgesloten met een geprofileerde goot op klossen. De dakvlakken zijn belegd met gesmoorde oud-hollandse dakpannen.

Interieur Ooipoort 18a

Kelder: De linkerhelft van het huis is niet onderkelderd.

Begane grond: Is links van het pand afgescheiden en heeft een indeling bestaande uit een centrale hal met opgang naar de verdieping en vanwaar de keuken aan de achterzijde en de woonkamer aan de straatzijde toegankelijk zijn. De woonkamer is toegankelijk door een paneeldeur en wordt van daglicht voorzien door twee schuifvensters met wisseldorpel. Rechts tegen de buitenmuur staat een geaderde roodmarmere schouw met consoles. Het stucplafond met centraal ornament is voorzien van polychromie en geschilderde hoekstukken. De hal is volgens mondelinge mededeling van de eigenaar bij de scheiding van het pand in 1954 voorzien van de trap en het aanwezige plafond.

De keuken is geheel voorzien van baksteenstrips en een verlaagd plafond, waarnemingen die meer over de bouwgeschiedenis van het pand zouden kunnen vertellen waren hier niet mogelijk.

Eerste verdieping: De indeling en afwerking van de verdieping is in 1954 en in het laatste kwart van de twintigste eeuw tot stand gekomen en bestaat uit een centrale overloop met badkamer en een slaapkamer aan de achterzijde en een slaapkamer aan de straatzijde. De kapconstructie is deels in het zicht en bestaat uit kreupele gebinten van machinaal gezaagd naaldhout, die gordingen opvangen. In de slaapkamer aan de straatzijde is een spantbeen in het verleden naar buiten verplaatst, hetgeen als bouwspoor in de dekbalk zichtbaar is. Door recent aangebrachte afwerkingen aan wanden en plafonds kunnen overigens niet of nauwelijks uitspraken worden gedaan over de bouwgeschiedenis van het pand. Een vlisotrap op de overloop geeft toegang tot de zolder.

Zolder: Dit is een ongedeelde ruimte met de kapconstructie vrij in het zicht. Deze is uitgevoerd als met kraalschroten beschoten gordingenkap. De vlieringvloer is een latere toevoeging; oorspronkelijk was de vliering niet toegankelijk. Een recente, houten scheidingswand scheidt de ruimte af van de vliering van nummer 18.

Interieur Ooipoort 18

Kelder: Deze is gesitueerd aan de straatzijde en wordt bereikt door middel van een gemetselde, bakstenen steektrap onder de trap naar de verdieping. De kelder is belegd met grijsgesmoorde vloertegels en gedekt met gemetselde troggewelven tussen stalen I-profielen. Een houten onderslag wordt ondersteund door twee houten stijlen op gemetselde neuten. Van houten traliewerk is een afsluitbare ruimte afgetimmerd die vermoedelijk uit de bouwtijd van het huis dateert. De kelder wordt van daglicht voorzien door twee vensters met draairamen en getoogde bovenzijde in de voorgevel.

Begane grond: De indeling bestaat uit een vestibule met rechts een voorkamer en aan de achterzijde een open keuken. Centraal rechts voert een bordestrap naar de eerste verdieping, eronder is de toegang naar de kelder. De vestibule is een rechthoekige ruimte die halverwege aan de achterzijde versmalt, het brede deel aan de straatzijde heeft daardoor een vierkante plattegrond. De ruimte is belegd met gekleurde cementtegels uit het begin van de 20^e eeuw. Het voorste deel van de vestibule is gedekt met een stucplafond, dat is voorzien van een centraal ornament en langs de randen is omkaderd met een stuclijst. De voordeur met bovenlicht is voorzien van een architraaflijst.

De voorkamer wordt van daglicht voorzien door twee schuifvensters met binnenluiken en bijbehorende betimmeringen. De bovenramen gaan schuil achter een verlaagd plafond met balkensuggestie dat rond 1980 is aangebracht. De oorspronkelijke vensterbanken zijn vertimmerd tot convectorbak. Een oorspronkelijke kast en doorgang naar de vestibule zijn voorzien van architraaflijsten, de deuren zijn recent. De afwerking van de voorkamer is overigens rond 1980 geheel vernieuwd in Duitse plattelandsstijl met vakwerksuggestie.

De ruimte aan de tuinzijde is rond 1980 eveneens geheel vernieuwd. Van een oudere afwerking bleef behoudens de bordestrap naar de verdieping en de ruimte onder het bordes, niets bewaard. De trap is voorzien van een fors gedimensioneerde, rondhouten, geprofileerde trappaal, gedraaide balusters en een geprofileerde handlijst. Een toilet en de toegang naar de kelder onder de trap zijn voorzien van paneeldeuren.

Eerste verdieping: De trap komt uit op een grote centrale overloop van waaruit kamers aan de voor- en achterzijde toegankelijk zijn. Blijkens een vergelijking van plattegronden behoort de ruimte aan de voorzijde nog uit de bouwtijd. De toegang is voorzien van architraaflijsten. Dubbele glasdeuren voorzien van een bossingpaneel in het onderste vak met een vast bovenlicht met gekleurd glas-in-lood geven toegang tot het balkon.

De indeling en afwerking van de andere vertrekken is in 1957 en later tot stand gekomen. De kapconstructie is op de diverse kamers deels in het zicht en bestaat uit dekbalkgebinten van machinaal gezaagd grenenhout, die zwaar gedimensioneerde sporen opvangen waartussen gordingen zijn gespijkerd. Blokkeels tussen spantbenen en muurplaten vangen de spatkrachten op. Boven het toilet van de begane grond is via een opgeklampte deur een drooghok met droogstokken toegankelijk dat middels een daklicht ook het ondergelegen toilet van daglicht en frisse lucht voorzagt.

Zolder: een vlieringtrap in een berghok toegankelijk vanuit de slaapkamer rechtsachter geeft toegang tot de zolder. Hier is de kapconstructie geheel in het zicht en voorzien van houten dakbeschot. De centrale zakgoot van de schildkap is in het verleden dichtgetimmerd tot een plat dak en de aanwezige delen van de kapconstructie gesloopt.

Bouwdossiers

20-03-1957: verbouwing en splitsing nummers 18 en 18a

01-12-1999: aanbouw afdak achterzijde 18

Literatuur

- Haans, F.A.C. en H.J. van Capelleveen, *Beschrijving Ooipoort 18/18a Doesburg*, 17-5-1990 (adviesnr. 155)

- Haans, Frank, *Monumentengids Doesburg*, Utrecht 2008, 313

Waardering

Het pand dateert uit circa 1900 en is op onderdelen goed bewaard gebleven. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de gaafheid van de architectuur, de ligging aan de straat, de deels behouden gebleven historische ruimtelijke indeling op de begane grond en diverse onderdelen van de afwerking van het huis, zoals de behouden gebleven paneeldeuren met architraaflijsten, het plafond en de schouw in de salon van nummer 18a en de vloer en plafond in de vestibule van nummer 18.

Het object Ooipoort 18-18a is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Het huis is *architectuurhistorisch* van belang als voorbeeld van een huis daterend uit circa 1900 met verhoogde middenrisaliet en vanwege het op onderdelen goed behouden gebleven interieur.

Het huis is *stedenbouwkundig* van belang vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie en de ruimtelijke samenhang met het koetshuis rechts (Ooipoort bij 18).

Het huis is *cultuurhistorisch* van belang als goed bewaard gebleven voorbeeld van een woning voor de gegoede middenklasse uit het einde van de negentiende eeuw gebouwd ter plaatse van de verdwenen stadsmuur.